

STRACH, TRWOGA I POŻOGA

literackie, kulturowe i religijne
oblicza strachu

POD REDAKCJĄ
RAFAŁA SOWIŃSKIEGO

Fundacja dd!kk

**STRACH
TRWOGA
I POŻOGA**

STRACH TRWOGA I POŻOGA

LITERACKIE, KULTUROWE
I RELIGIJNE OBLICZA STRACHU

pod redakcją naukową
Rafała Sowińskiego

FUNDACJA „DZIEŃ DOBRY! KOLEKTYW KULTURY”
Siemianowice Śląskie 2019

RECENZENCI

dr Michał Krućko
dr Paweł Ługiewicz
dr Joanna Roś

REDAKCJA NAUKOWA

Rafał Sowiński

© Copyright by Fundacja dd!kk 2019

ISBN: 978-83-952377-9-9 (e-book, PDF)

WYDANIE PIERWSZE

PROJEKT OKŁADKI

Kamil M. Wieczorek

KOREKTA

Zespół redakcyjny

SKŁAD

Zespół redakcyjny

WYDAWCA

Fundacja „dzień dobry! kolektyw kultury”
ul. Lampego 6/8
41-608 Świętochłowice
fundajaddkk@gmail.com

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
OSWAJANIE STRACHU ORAZ DEFINIOWANIE LĘKÓW (UJĘCIE KOGNITYWNE) Krystian Saja (UZ)	9
ŚMIECH SZALEŃCA, EKSTAZA CZŁOWIEKA O CZARNYM KWADRACIE ANNY ŚWIRSZCZYŃSKIEJ Anna Puzio (UR)	31
ŻAŁOBA JAKO PAMIĘĆ ZAKAZANA W KSIĄŻCE ŚWIETŁANY ALEKSIJEWICZ <i>CYNKOWI CHŁOPCY</i> Anna Karonta (UJ)	45
STRACH PRZED OJCEM. ANALIZA POSTAWY MATKI W POWIEŚCI <i>SYNOWIE I KOCHANKOWIE</i> DAVIDA HERBERTA LAWRENCE’A Magdalena Wylężek (UŚ)	61
<i>TRWOGA TO JEST MÓJ NAJLEPSZY DOM.</i> O ROLI PAMIĘCI I TRAUMY W AUTOTEMATYCZNYCH WIERSZACH EUGENIUSZA TKACZYSZYNA-DYCKIEGO Agnieszka Waligóra (UAM)	79
PRZECIW ZAPOMNIENIU. ROMANTYCZNY IMPERATYW PAMIĘCI W POEZJI SMOLEŃSKIEJ Katarzyna Czech (UW)	105
PRZEWYCIEŻENIE STRACHU PRZED NAZWANIEM BOGA W UJĘCIU PISM TEOLOGICZNYCH PSEUDO DIONIZEGO AREOPAGITY I WYBRANYCH WIERSZY ŚW. JANA OD KRZYŻA Jadwiga Clea Moreno-Szypowska (UW)	135
NIEDOSZŁY KRÓL ISZBA’AL Jerzy Fatyga (KUL)	161

SZCZECIŃSKIE „MIEJSCA NIE-PAMIĘCI” I ICH ODPOMINANIE Karolina Papiorkowska-Dymet (UJ)	179
<i>KTÓRĘDY PRZESZEDŁ STRACH, TAM NIE MA NIC. JESTEM TYLKO JA... . O TYM DLACZEGO NIE MOŻNA I NIE WARTO WYBIERAĆ WSPOMNIEŃ</i> Maria Katarzyna Przybylska (UMK)	197
VOLDEMORT – IMIĘ STABUIZOWANE. <i>TEN, KTÓREGO IMIENIA NIE WOLNO WYMAWIAĆ JAKO PERFORMATYW STRACHU</i> Adrianna Michno (UWr)	225
JĘZYKOWO-KULTUROWY OBRAZ <i>STRACHU</i> W OCZACH UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH ORAZ W TEKSTACH TERAPEUTYCZNYCH Monika Kubiak (UKW)	253

WSTĘP

„Kiedy człowiek ucieka przed swoim strachem, może się przekonać, że zdąża jedynie skrótem na jego spotkanie”.

– J. R. R. Tolkien, *Silmarillion*

Czym jest strach? Co tak naprawdę się za nim kryje? Z uczuciem tym człowiek zмага się od zarania dziejów. Jednak zmierzenie się z nim i pokonanie go otwiera nowe możliwości. Dobrym przykładem może być tu ten na pół-mityczny moment, w którym człowiek – wbrew temu, że ogień musiał wydać mu się wówczas najstraszniejszym, co mogło go spotkać – spróbował opanować żywioł i spojrzął na niego w zupełnie inny sposób. Dzięki tej nowej władzy mógł nie tylko się ogrzać na chłodzie, ale bronił się nią także przed drapieżnymi zwierzętami nieustająco czyhającymi, aby go pożreć. Ogień umożliwił również gotowanie i pieczenie jedzenia, co miało mieć bezpośredni wpływ na rozwój naszych mózgów.

W starożytności strach zaczęto personifikować. Grecy uważali, że uosobieniem strachu jest bóg Fobos, syn Aresa i Afrodyty, który towarzyszył swojemu ojcu podczas wojen¹. Aleksander III Macedoński, zwany również Wielkim, przed każdą bitwą składał ofiarę Fobosowi, aby strach nie przeszkadzał ani jemu, ani żadnemu z jego wojowników, w osiągnięciu wyznaczonego celu². Nie jest to jednak uczucie całkowicie negatywne i niepotrzebne. Strach przed utratą bliskich osób, cennych rzeczy albo o własne zdrowie i życie

---

¹ R. Graves, *Mity greckie*, przeł. H. Krzeczkowski, Kraków 2009, s. 54.

² Plutarch z Cheronei, *Żywoty sławnych mężów: Aleksander Wielki*, tłum. T. Sinko, Wrocław 1955, 31

---

często ratuje człowieka przed nieprzemyślanymi czynami. Strach ma wiele odcieni i barw, pojawia się i znika w prawdę wielu typowych i nietypowych sytuacjach.

W późniejszych czasach strach zaczęto badać, wprowadzać kwalifikacje, produkować leki wspomagające walkę z nim. Stąd też wynikła niniejsza monografia – jako próba badania tych zadziwiających fenomenów strachu. Mamy nadzieję, że będzie ona ciekawym przeżyciem dla Czytelnika.

Redakcja